

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΑΤΗΣΙΩΝ 8 ΤΗΛ. 30.461 || ΙΔΡΥΤΗΣ: Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ || ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ || ΣΑΒΒΑΤΟ 12 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1939

Ο ΚΛΕΩΝΑΣ ΤΟΥ Κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΩΤΙΑΔΗ

Στο περασμένο φύλλο του περιοδικού μας δημοσιεύσαμε ένα γράμμα του κ. Ν. Βλάχου, σχετικό με την εισαγωγή μου στους «Ιπής» του Αριστοφάνη και ειδικά για την ιστορική αποκατάσταση του κάνα του Κλέωνα, του πολιτικού αυού της Αθήνας, που έπαιξε τόσο σημαντικό ρόλο στις τύχες του ελληνικού κόμμου στο τελευταίο τέταρτο του 5ου αιώνα. Ο επιστολογράφος μου επιτίθεται με πολύ όργη τόσο ενάντια στον Κλέωνα όσο και σ' έμένα, που θέλησα να τον περασώ πίσω. Δικαιολογώ όμως την όργη του: φαίνεται να μην είναι καθόλου ισημερινό πράγμα να βρεθεί κάποιος να χει σχηματίζει καλή γνώμη για έναν ολιτικό... όπου έζησε έστω πριν 24 αιώνες και που έμεις γι' αυτόν είμαστε βέβαιοι πώς ήταν ένας «συκοφάντης, καλίμβουλος, αιμοχαρής, κούφος, φωνακός, αναιδής κ' έξωλέστατος» — έπιπτα που μ' αυτά στολίξει τον Κλέωνα, επιστολογράφος μου.

Όμως όσο κι' αν δικαιολογώ τον κ. Β. για το θυμό του, δεν πρόκειται να τον ακολουθήσω σ' αυτόν. Πιστεύω, αλλούστατα, πώς η αντικειμενική ιστορική αλήθεια δεν είναι ζήτημα ούτε νεύου ούτε προκαταλήψεων. Αν έξακουσθώ να νομίζω, πώς ο Κλέωνας δεν ήταν με κανέναν τρόπο αυτός που μας παρουσιάζει ο Αριστοφάνης στους «Ιπής» και πώς ο μεγαλύτερος Ιστωρικός των αιώνων, ο Θουκυδίδης δεν καθόρως να καταπνίξει την προσωπική και τόσο ανθρώπινη αντιπαθεία του προς αυτόν, δεν είναι γιατί θέλησα να «κακοτομήσω», μα γιατί πείσθηκα, από μια άκπως βαθύτερη μελέτη αυτών των ίδιων των κείμενων που άλλοι στηρίζονται να τον κατηγορήσουν. Κ' έπειτα η αποκατάσταση αυτή του Κλέωνα δεν είναι ούτε καν για τον τόπο μας κάτι αινούργιο, μα κ' έχει γίνει κι' από αυτές ακόμα τις... σχολικές Ιστορίες μας, στις σελίδες των δέν συναντούμε πιά τον έξωλέστατο Κλέωνα του Ποσειδηάου. Ούτε καινοτόμηση, λοιπόν, ούτε υλοδοξώ δάφνες και πρωτεία γι' αυτό, μόνο που μίλησα κάπως πιο πλατειά κι' κνάφερα, για να υποστηρίξω την πολύ λωστή αυτή «θέση», δσα σχετικά χωρία και κείμενα μου επέτρεψε ο χρόνος που δέθεσα να μελετήσω.

Ο επιστολογράφος μου άρκέσθηκε ν' κναφέρει, για να μ' αντικρούσει, πώς ο Αριστοφάνης μας τον ζωγραφίζει πιατά κι' ο Θουκυδίδης, και σ' αυτή ακόμα την περίπτωση, στάθηκε απόλυτα αντικειμενικός. Όμολογώ πώς προτίμησα να κρίνω την πολιτεία του Κλέωνα όχι από το πώς τον ζωγράρισαν δυο σύγροννοι του άμειλιχτοι προσωπικοί του έχθροι, δσο μεγάλοι κι' αν ήταν, παρά από την ίδια τη δράση του κι' από τα ιδέκαστα γεγονότα.

Για να δώσω κάπως πιο ανάγλυφα το έ επιδίωξα, κάνω αυτή έδω την υπόθεση: «Ας πηδήξουμε νοερά ένα διάστημα Ικοσι και τριάντα αιώνων από τη δική μας έποχή κι' άς φανταστούμε, τόσο τον κ. Β. δσο κ' έμένα, ν' άσχολουμέθα, και κάλι... τότε, με την προσωπικότητα του ρούζβελτ. «Ας υποθέσουμε ακόμα πώς κ' μόνες πηγές που έχουν σωθεί, είναι ίσα γράφονται τώρα γι' αυτόν σ' όριμένες χώρες. Ο επιστολογράφος μου λαρών και θα σχημάτιζε, έτσι, για τη μεγάλη αυτή φυσιογνωμία της έποχής μας, τη χειρότερη γνώμη. Όσο για τον έαυτό μου—χωρίς να είμαι, βέβαια, κι' απολύτως σίγουρος—θα... διαφωνούσα και τάλι τότε μαζί του. Φαντάζομαι πώς και στην περίπτωση αυτή δε θα μου ήταν άσχετό το τί λένε τα κείμενα, μα θα έξετάζα τα άττια και τις συνθήκες που γράφτηκαν.

Όσο για τα έπιχειρήματα του κ. Β. δε θα έξετάσω από αυτά, παρά έλάχιστα. (ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 3)

ΤΟ ΑΤΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΟΜΑΔΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΟΥ Κ. Γ. ΛΑΜΠΡΙΝΟΥ

Περισσότερο από δυο αιώνες τώρα που η Ιστορία ξεπέρασε τα στενά όρια της άπλης αφήγησης των ξερών Ιστορικών γεγονότων, παραμένει το πρόβλημα της κριτικής θεώρησης της Ιστορίας, προσμένοντας χρόνια και καιρούς τη θετική λύση του. Η κλασική αρχαιότητα δεν ανέβηκε πολύ άπάνω από το έδαφος της αφηγηματικότητας, πλουτισμένης με κάποια κριτική διάθεση χωρίς να φτάνει τα όρια της συστηματικής επιστημονικής προσπάθειας κι' ο Μεσαίωνας στάθηκε χαμηλά, στο ταπεινό έπίπεδο των άσημαντων χρονικογράφων. Η Αναγέννηση, τόσο τρανό και τόσο πλατύ πνευματικό κίνημα, πράρια παράδεινο, δεν έδωσε τίποτα στον τομέα της κριτικής Ιστοριογραφίας. Χρειάστηκε ναρθεί ο 18ος αιώνας να δώσει το Βίκο και τους νόμους του για ν' άρχίσουν να καταλαβαίνουν οι πνευματικοί άνθρωποι, αλλά κι' ο πολύς κόσμος, πώς η Ιστορία δεν πεί προς τα μπρός δπως λάχει, στα στραβά, μα ακολουθεί κάποια κανονική πορεία που κι' αυτή τη ρυθμίζουν νόμοι. Έ ακολουθήσουν ο Βολταίρος κι' ο Μοντεσκιέ και θ' άνέβουμε μέχρι το σκαλί όπου η Ιστορία θ' αντικρουστεί σαν έπιστήμη. Οι άνθρωποι θα κληθούν να σκεφτούνε πολύ και βαθειά άπάνου στα περιστατικά της Ιστορίας τους, να μάθουνε το γιατί και το πώς της Ιστορικής κίνησης, και θ' άκούσουν πώς από κεί πρέπει να βγάλουν τα γόνιμα συμπεράσματά τους. Ο δρος θα ξεστομιστεί για πρώτη φορά, ώριμος καρπός, από τον Βολ-

ταίρο: φιλοσοφία της Ιστορίας.

Τα μεγάλα βήματα έχουνε γίνει κ' οι δρόμοι άνοιχτηκαν διάπλατοι για να περάσουμε στον 19ον αιώνα, τον κατ' έξοχην αιώνα της Ιστοριογραφίας. Έξοχα όνόματα Ιστορικών όπως του Μόμσεν, Μέγιερ, Μισελέ, Τιερρύ, Μινιέ, Ταίν κλπ., γεμίζουν με τ' άνάστημά τους τον αιώνα και πλουτίζουν με το έργο τους την Ιστορική έπιστήμη. Η Ιστορία και τα περιστατικά της άπλώνονται άπάνου στο άνατομικό τραπέζι της έπιστήμης, έρευνούνται οι νόμοι της κίνησης της, ζητούνε να μάθουνε αν υπάρχει η όχι έλευθερία δίπλα σ' αυτούς, αν το άτομο η οι μάζες κάνουν την Ιστορία, ποιά η φύση του Ιστορικού φαινομένου κ' η σχέση με το φυσικό, για να κατασταλάσουν όλες αυτές οι θερμές συζητήσεις, τα άγνωστά ψαξίματα κ' οι πολεμικές προσπάθειες στα δυο άντιμαχα στρατόπεδα με τις ριζικά διαφορετικές άπόψεις άπάνου στο πρόβλημα της κριτικής έρευνας της Ιστορίας: στο μεγάλο ιδεαλιστικό κίνημα με πατριάρχη τον Χέγκελ και στους Ιστορικούς ματεριαλιστές.

Μα το ειδικό ζήτημα που ξεχώρισε από την άρχή και προχώρησε ως τα σύνορα του γενικού φιλοσοφικού προβλήματος και στάθηκε θβασικότερος λόγος που χώρισε στατόπεδα και πύργωσε ιδεολογίες ήτανε ο ρόλος του ατόμου και των μαζών στην Ιστορία. (ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 2)

«Η άνθοκόλλια» του Ισπανού ζωγράφου Ιππολύτου Τρεβιάνκο ντε Κι βιέντεν. (Το έργο άνήκει στο Διεθνές Ένωσίο Κάρνεγκι του Πίτομπουργκ και η φωτογραφία μας σ' έλάθηκε από τον άνταποκριτή μας κ. Μιχ. Πολίτη).

ΠΩΣ ΤΟΝ ΝΟΜΙΖΟΥΝ ΚΑΙ ΠΩΣ ΕΙΝΕ Ο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ

ΤΟΥ Κ. ΓΙΑΝΝΗ ΜΗΛΙΑΔΗ

Η χώρα μας, η εδλογημένη χώρα των μαρμαρινών θεών, είναι σπαρμένη από αρχαία. Τα συναντούμε άνωμεσα στα βήματά μας και τ' άντικρούουμε σε κάθε μας έκδρομη στην ύπαιθρο. Δέν είναι μόνον οι θησαυροί που είναι κλεισμένοι μέσα στα Μουσεία. Αυτούς, δυστυχώς, τους χαίρονται λιγώτεροι. Μά είναι και τ' άλλα τα περίφημα μνημεία που ύφώνουν άκόμη περιήφανα το έπιβλητικό τους άνάστημα λουόμενα στο έξανθό φώς του δικού μας ήλιου. Ναοί που οι κολώνες τους προβάλλονται στο γαλάζιο φόντο του ούρανο και της θάλασσας, θέατρα που η πλούσια ήχώ τους αποδίδει και το έλάχιστο ψιθύρισμα, κάστρα που φαίνονται σα να ναι χτισμένα από δυνάμεις υπεράνθρωπες. Κι' ακόμα είναι όλοκληρες μαρμαρωμένες πολιτείες, γεμάτες μυστήριο και άναμνήσεις χρόνων παλιών που θεμελίωσαν τον πιο λαμπρό πολιτισμό της Εύρώπης και του Κόσμου όλου.

Πλείστοι άνθρωποι άπ' τα μικρά τους χρόνια έχουν συνδεθεί μαζί τους. Κάποιος θυμάται που πιά άκόμη προσπαθούσε να διαβάσει στο έξωτικό του τα σκαλισμένα γράμματα ενός αρχαίου μαρμάρου, σα να κρυβαν το πιο άκριβο μυστικό της ζωής. Άλλος κάλι θυμάται τον πατέρα του που κουβάλησε από το χωράφι ένα άνάγλυφο και το στήλωσε στην πρόσομη του νιόχτιστου άπλοικού σπιτιού για να τ' όμορφάνει, ίσως και να το προφυλάξει ακόμα. Κι' αλήθεια πόση όμορφιά δε μπορεί να σκορπίσει ένα αρχαίο άνάγλυφο στην ξεραίλα ενός μικρού χωριού.

Έπειτα δέν είναι μόνον δσα ξέραμε πώς υπάρχουν γύρω μας η μακρυνά μας. Κάθε άνοιξη και κάθε φθινόπωρο—τις έποχές που γίνονται οι άνασκαφές—η μητέρο Έλληνική γη μας φέρνει στο φώς κι' άλλα, διαρκώς κι' άλλα από τα μαρμάρια, τα μπρούτζινα, τα πήλινα παιδιά της. Οι πιο άκριβοι, οι πιο σπάνιοι και άνεκτίμητοι καρποί της Έλληνικής γης είναι τ' αρχαία μας. Και μήπως είναι μόνο η γη; Κι' αυτή ακόμα η θάλασσα, η γαλάζια κι' ένδοξη Έλληνική θάλασσα μήπως δέν μας έδωσε τα περισσότερα από τα υπέροχα χάλκινα άγάλματα των Μουσείων μας, τον Έφηβο των Άντικηθούριων, τον Έφηβο του Μαραθώνος, κι' εκείνον τον άριστουργηματικό Ποσειδώνα του Άρτεμισίου;

Μοιάζει σαν παραμύθι να ρίχνει τα δίχτυα του στη θάλασσα ο ψαράς και να τραβάει στην έπιφάνεια έναν αρχαίο θεό!

Ένας Εύρωποιος σοφός ειπε πρό χρόνια ότι η αρχαιολογία στην Ελλάδα είναι στο σπίτι της. Η αλήθεια είναι πώς δπως και να το κάνουμε η ζωή μας έχει συνδεθεί με τις αρχαιότητες έπάνω στη θεία αυτή χώρα τη σπαρμένη με θαύματα. Είναι από τα πιο καθολικά χαρακτηριστικά της φυσιογνωμίας του τόπου μας. Είναι μια από τις πιο δίκαιες περηφάνειές μας και άπ' τις πιο γνήσιες περγαμνές μας. Είναι ο πλούτος μας που θα τον κληρονομήσουμε μαζί με τη χώρα στα παιδιά μας. Είναι αλήθεια ότι τα παλιότερα χρόνια σα να τ' άγαπούσαμε και να τα νοιαζόμαστε περισσότερο τ' αρχαία μας. Τα είκοσι τελευταία χρόνια η άγάπη μας γι' αυτά μοιάζει σα να παθαίνει κάποιες διαλείψεις, μα κανέναν δε θα σκεφτεί ποτέ να ίσχυριστεί πώς μπορούμε να τα ξεχάσουμε τα σπασμένα αυτά μάρμαρα που, δπως λέει ένας άτιχος του Μωραεία, κλείνουν μέσα τους την έλπίδα μιας νέας αούγης.

Υπάρχει άλλωστε κι' άλλος σπουδαίότατος λόγος που μας έπιβάλλει ν' άν-

ΤΟΜΠΕΡΜΟΥ

ΤΟΥ ΕΚΤΟΡΑ ΧΙΟΥΓΚ ΜΑΝΡΟ

(Ο Άγγλος συγγραφέας Έκτορ Χιούγκ Μανρό γεννήθηκε στα 1870 και πέθανε στα 1916. Άρχιος της φιλοσοφίας του σταδίου της «Ουδέτατος Γκαζέτ». Στα 1902 ήταν αντιπρόεδρος της στή Ρωσία και κατόπι στο Παρίσι του «Μόνικ Πόστ». Η πρώτη του χαρακτηριστική συλλογή διηγήματα «Ο Ρέζιζο», δημοσιεύθηκε με το ψευδώνυμο «Σάκι» στα 1904. Ύστερα, δημοσίευσε με τη σειρά «Ο Ρέζιζο» στη Ρωσία στα 1910, «Τά Χρονικά του Κλάβις» στα 1911, τα «Σάκι» με «Υπερβώ», στα 1914. Το πιο γνωστό του έργο «Ο Άνισφορος Μπιάουγιο» δημοσιεύθηκε στα 1912.

ή ανθρώπινη διμυλία στα ζώα, και πώς ο καλός μας Τομπέρμου, είναι ο πρώτος σας μαθητής...
— Πέρασα δεκαεφτά χρόνια σκυμμένος σ' αυτό το πρόβλημα, είπε ο κ. Άμπιν, και μόλις τους δέχτω ενάντια τελευταίους μήνες γνώρισα μια κάποια ελαχίστη επιτυχία. Έκανα δοκιμές με χιλιάδες ζώα. Τώρα πιά αφιέρωνα μόνο στους γάτους, στα περίφημα αυτά πλάσματα που κατορθώνουν να αφομοιωθούν με τον πολιτισμό μας κρατώντας συγχρόνως ανέπτυξη να σε εξαιρετικό βαθμό τα ένστικτά τους. Υπαίτιναι να συναντήσουν γάτους καταπληκτικής ευφυίας, όπως συναντάει κάποιον άνθρωπο, να αναμένει σ' αυτόν ανθρώπινα, πριν από μια βδομάδα, «Όταν έκανα τη γνωριμία του Τομπέρμου, πριν από μια βδομάδα, είταν ένας υπεργάτος, ένας γάτος με μεγαλοφωία. Είχα άλλωστε προχωρήσει πολύ στην όρθια τεύθυνση με τις τελευταίες μου εργασίες. Με τον Τομπέρμου όμως, και καί Τομπέρμου τον έμα, έχω επιτύχει το σκοπό μου.

Μετάφρ. από τα αγγλικά της κ. Έλπιδας Θρ. Καστανάκη

— Μιλήστε μας τώρα λιγάκι, χί χί χί, για τα ερωτικά ραντε-βού σας με την καυτή γάτα του σταύλου.
— Μόλις εξοσιώμας αυτά τα λόγια, όλος ο κόσμος κατάλαξε την όλη-θρία αδεξιότητά.
— Δε συνήδη να κουβεντιάζω δημόσια για τις ερωτικές μου υποθέσεις, αποκρίθηκε ο Τομπέρμου ξέρο, κ' επειδή είδα τα φερσίματα σας μέσα σ' αυτό το σπίτι, φωνάζω πως θα προτιμούσατε να παρακαλώ και τις δικές σας αίσθηματικές δυσκολίες. Δεν είπα, Ταγματάρχρα μου.
— Ο παικός γενικεύτηκε.
— Τομπέρμου, δεν πάτε λίγο στην κουζίνα να δείτε αν το φαγάκι σας είναι έτοιμο; είπε βιαστικά η λαίδη Μπλεμλέυ, έχων τάχα πως δύο τους χωρίζαν ακόμη απ' το βραδινό γεύμα.
— Σας ευχαριστώ πολύ, μη χυθμός μετά το γάλα μου, είπε ο γάτος. Δε θέλω να κουράζω το στομάχι μου.
— Οί γάτες έχουν όφθα ψυχές, φώναξε φιλικά ο Σέρ Ουίλφριντ.
— Πισάνω. Άλλά μόνον ένα στομάχι! απάντησε ο Τομπέρμου.
— Άβελιόδα! δίκωμη η Κυρία Κόρντεν, ελίπω πως δε θα στείλετε το γάτο στην κουζίνα, να κοινοπολιτεύει εις βάρος μας.
— Είχε γίνει σωστό πανδαιμόνιο: οί καλεσμένοι θυμόνατε πως στο πάτωμα που είταν οί κρεβάτια κάρμαρες μια πλατεία κορνίζα έκανε το γύρο του σπιτιού, περνώνας μπρος απ' τα παράθυρα, και πως εκεί γινόταν ταχτικά ο περίπατος του Τομπέρμου σ' ό-λες τις όρες της μέρας και της νύχτας. Άπ' εκεί παρακολουθούσε τα περιστερία οί ο Θεός ζείριε τι άλλο άκόμα!

— Και δεν πιάς να το χύσει; Δικό σου είν' το ταπέτοί παρατήρησης ο Τομπέρμου.
— Πάλι άπλωσε η σιωπή. Τέλος, η Μίς Ρέσκερ τον ρώτησε για τις δυσκολίες που δά δοκίμασε για να μάθει την ανθρώπινη διμυλία. Ο Τομπέρμου την κοιτάξε ένα λεπτό με αοβάθεια, γύρισε κατόπι το βλέμμα και το κάρφωσε γαλήνια σ' ένα άλλο σημείο του κεφού. Δεν είχε φαντασία έρεξη να δώσει απάντηση σ' αναπάντεχα άνακρίσεις.
— Τι σκέπτεσθε για την ανθρώπινη εξυπνάδα; ρώτησε η Μείθης Πέλλινγτον μη βρίσκοντας τίποτα καλύτερο να πεί.
— Ποιανού εξυπνάδα, συγκεκριμένα; Έκανε κρύα ο Τομπέρμου.
— Άς πούμε τη δική μου, είπε η Μείθης γελωτών άνοητα.
— Με βάζετε σε δύσκολη θέση, αποκρίθηκε ο Τομπέρμου. Σας λέω όμως πως τις προάλλες που πρώτα κείποινα σε σάς βήλουν μέσα στη λίστα των καλεσμένων, ο Σέρ Ουίλφριντ φώναξε πως είσασταν η πιο άμυαλη γυναίκα του κόσμου, και πως δεν έπρεπε να συζητούμε τη φιλοξενία σ' ένα κόρυγο με τις περιποιήσεις που δίνουν στα φρονενοκεία. Σ' αυτό άπάνω η λαίδη Μπλεμλέυ άπάντησε πως η ήλιθιότητά σας είταν άκριβός ο λόγος που την έκανε να σας προσκαλεί. Έξω από σας, δεν ήξευρε κανέναν άλλον άρκετά κουτό για ν' άγοράσει το παλιό του αόκνητο, έκείνο ζείριε, που τ' άνομάζουν η λ α χ τ ά ρ α τ ο υ Σ ι σ ο φ ο υ επειδή χρειάζεται να το σπράχουν στους άνήφορους.
— Η λαίδη Μπλεμλέυ έξωσασε σε άναγκασιένες διαμαρτυρίες, που θα πείθωνε ίως η Μείθης αν το πρώτ δεν της είχανε, με τρόπο, παρουσιάζει σ' αόκνητο, σαν έντελός ένδεβημένο για το χτήμα της του Ντέβενσερ.
— Για ν' αλλάξει κουβέντα ο Ταγματάρχης Μπάρφριντ, ρίχτηκε βα-ρής στη μάχη.

— Τότε, είπε η Κυρία Κόρντεν, παρ' όλο που ο Τομπέρμου είναι γάτος με άξια κι έννομιον στο σπινθη, φαντάζομαι, Άβελιόδα, πως πρέπει, τόσο αυτός, όσο κ' η γάτα του σταύλου, να ζαφανωθούν χωρίς άγρονόμους.
— Μήπως ύποθετετε, είπε η λαίδη Μπλεμλέυ, πως έμένα με διε-ύθυνση το τελευταίο τέταρτο της ώρας; Ο άντρας μου κι έγω άγα-πούμε πολύ τον Τομπέρμου — η μάλλον τον άνασκαίουμε πολύ πριν άποκτίσει την τρομερή αυτή πρηνότητα. Μα τώρα, ούτε λόγος να γίνεσται, το μόνο πράγμα που μένει είναι να τον έξολοθώμε με το γρηγορότερο.
— Ά μπορούσαμε να βάλουμε λίγη στρυγγίνη στο φαί που του δίνομε πάντα στο τραπέζι, είπε ο Σέρ Ουίλφριντ, κι έγω άναλόγη άπάντησε να πείνω ο ίδιος τη γάτα του σταύλου. Ο άμαρξά θα συγχαίσει που θα χάσει το ζώο, μη θα του πιάσος ο ίδιος γάτος άρραπος μια μεταδοτική μορφή φώρας και πως η επιδημία δά μπορούσε ν' άπλωθεί στο κουνιστό.
— Κ' η μεγάλη μου εφεύρεση διαμαρτυρήθηκε ο κ. Άμπιν, τόσο χρόνια που έψαχνα και πειραματιζόμην:
— Δεν έχετε παρά να πάτε να βουλέψετε με τα πρόβατα της έπαύλης, που τα επέβλεπον σοβα-ρά, είπε η Κυρία Κόρντεν, η με τους έλευατέρας του Ζωολογικού Κήπου. Λένε πως είναι εξαιρετικά έξυπνοι κι αυτοί τουλάχιστον δεν τρωπιώνουν μέσα στην κρεβάτοκάρμαρες, δεν έσπάζουν κάτω απ' τις καρέκλες μας, και παντού!

— Άν σ' έναν άρχόντο, που έ-τόμαζούνταν με έκσταση να άναγ-γυλεί τον έρχομό του Μείσι, του το άπαγορεύουν ζαφνικά, με το πρόσχημα πως δά ανατάρρασε τις λευκοδρομίες του Χένλεϊ, και του διαβάζουν να τ' αναβεί για το μήνα που δεν έχει Σάββατο, γάλη η άπογοητεψη του δε δάταν μεγα-λύτερη από του Κορνήλιου Άμπιν άμα είδα την ύποδοξη που κάνουν στον καταπληκτικό του άβλο. Μα η κοινή γνώμη είταν έντονη και, Κι άν γινόταν μάλαστα δημοσί-αση, ίσως μια δυνατή μειονότητα να ψηφίσε πως άάρεπε να τον βάλουν και τον ίδιον σε βίαια στρυγγίνες.
— Μόνο η άνεπάρκεια του σιδηρο-δρομικού δρομολόγιου και ο σήνη-συχος πόθος να δούν την κατάστα-ση κρατήθηκε η καλή κοιλίνα. Πε-ριγράφατε τους Μπλεμλέυ σαν τό-σο άναπαρό οικοδοστές, που άν δεν είχον την καλή έμπνευση να πληρώσουν έναν μάγερ φράτης γραμμής, θαδρίκωναν όσκαλα κα-λεσμένους για το έξοχικό τους.
— Ψέματα, ψέματα! και μάρτυ-ρας μου η Κυρία Κόρντεν! φώναξε η Άγνη σοσιότισση.
— Η Κυρία Κόρντεν έπανέλαθε

— Ο κ. Άντρέας Μιραμπέλ είναι ένας γνωστός στο έλληνικό κοινό, και ιδιαίτερα στις άναγκάστες των Νεοελληνικών Γραμμάτων, όντε θεωρούμε περίπου να τον παρουσιάζομε και πάλι σήμερα από τις στή-λες μας. Η θερμή του αγνοη-σία στην Ελλάδα που τον κάνει ν' άφι-κείναι δάδ' κληρη τη ζωή του στη β. ε. ε. της Ελλάς, της γλώσσας και του νεοελληνικού πολιτισμού σ' ένα μεγάλο πνευματικό κέντρο, σαν το Παρίσι, μας ύποχρώνει όστόσο να παρακολουθούμε άδίκωπα τη ζωή και τη δράση του πιστού άποφύ-λου του έθνους μας, που σαν για να μας άποδείξει έμπρακτα την άγάπη του, δεν άφηνει εύκαρια να μην έ-σκεπεί τον τόπο μας και ν' άντη-σει και εθείθεν από τις πηγές του το δικό του πολύ-μου έργο του. Έτσι, φετος, όπως και πέρσι, και έτος κ' άλλε, χρονίε, είχαμε κα-λή χαρά και την εχάρισηση να δε-χόμε τον κ. Μιραμπέλ, το ίδιο έν-θουσιασμένον και γεμάτον αισιοδο-χία πίσω για την πρόοδο της νεο-ελληνικής μας, για τις προσα-πέσεις μας, για τις πνευματικές μας επελάσεις. Φετος όμως, έσσαν ο κ. Μιραμπέλ, όσο και έμει, έχομε έ-χωρησας λόγους να είμαστε ίκα-ροί σ' αυτόν. Και ιδιαίτερα δύο: Πρώτα — πρώτα, το ότι ο έκλεκτός μας φίλος, έκτος από τη «Σχολή Άνατολικών Γλωσσών», δίδαξε πέρσι και στη Σορβόνη, έρισκοντας έτα- την εύκαρια ν' αναπτύξει και σ' ένα άλλο σημαντικό έργο και τη θερμή του άγάπη για την Ελλάδα. Κι έπειτα, το ότι μόλις κυκλοφόρησε στο Παρίσι το έργο του «Νεοελληνική Γραμματική», πολίτημο άπκτημα της γλωσσολογικής έπιστήμης, για το οποίο θα μας μιλήσει άμέσως πα-ρ' όλο που είπαμε, με μια έκκαινα έργασια μου αυτή, κέρταται, όσο ήταν δυνατόν να γίνει, τον έπιστημο-νικό τρόπο της έξέτασης του θέμα-τος, προσπαθώντας όμως συγχρόνα να δώση άπλοποιημένα μιάν είκόνα της νεοελληνικής γλώσσας, τάν ποι-κίλιαν και τάν προβλημάτων της, σε σημείο, όστε ο έξος σπουδαστής να χερταί εύκολότερα σ' έπαφή με την περίπλοκη έλληνική πραγματι-κότητα.

— Έχετε δεδομένα ότι αυτό κα-τορθώθηκε;
— Είναι δύσκολο άκόμα να ζέρω το καίριο που μπορεί να έχει το έργο μου, γιατί μόλις κυκλοφόρη-σε. Όστόσο, η πρώτη έντύπωση εί-ναι μάλλον καλή. Οί ειδικοί έπιστή-μονες, τόσο οί ζέροι, όσο και οί Έλληνες, που φάινκαν πολύ ένδο-κίο στις κρίσεις του.
— Και οί ζέροι μαθητές;
— Οί μ' είδικοί, οί σπουδαστές της νεοελληνικής γλώσσας κλπ., ζείδων μεγάλο ένδιαφέρον για το έργο μου, που προτίσασαν στο έργο μου και που προσπαθούσαν να έξη-γώση τη γένεση και την εξέλιξη της έλληνικής γλώσσας. Γιατί, στην έ-

— Άπο τη διδακτική σας περίο-δο καί έξος, άνάμεσα στους όποιους υπάχουν και Έλ-γες.
— Πολλοί.
— Καμιά δεκαριά περίπου κάθε χρόνο. Οί περισσότεροι έτοιμάζον-ται για τις Πανεπιστημιακές εξετά-σεις και μερικοί απ' αυτούς άρχισαν μελέτες που θα γίνων διδακτορικές διατριβές.
— Ποιά είναι η επίδοξη τών μα-θητών στη σπουδή της νεοελληνικής γλώσσας;
— Οί ποί πολλοί, τόσο στη Σορ-βόνη, όσο και στη Σχολή, έρχον-ται σε μάς χωρίς να ζέρουν τίποτα από τα νεοελληνικά. Και πολλές της πιο κατάλληλης λέξης για να έκφρασει ό,τιδήποτε, δίχως να δυ-σκολύεται σε τίποτα. Έτσι, η προ-σοπική έπαφή μ' έναν τόσο θερμό φίλο του τόπου μας, γίνεται άκόμα πιο εύχάριστη. Άλλά και συγκινη-τική. Γιατί μας κάνει να σκεφτόμε, άβελιόδα, πως ο κ. Μιραμπέλ εί-ναι περισσότερο Έλληνας, παρά Γάλλος. Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

ΜΙΑ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ

ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΤΡΕΑ ΜΙΡΑΜΠΕΛ

του κ. Γ. Μυλωνογιάννη

(Σκίτσο της β. ΑΡΤ. ΣΤΡΩΤΟΥ)

— Άπο τη διδακτική σας περίο-δο καί έξος, άνάμεσα στους όποιους υπάχουν και Έλ-γες.
— Πολλοί.
— Καμιά δεκαριά περίπου κάθε χρόνο. Οί περισσότεροι έτοιμάζον-ται για τις Πανεπιστημιακές εξετά-σεις και μερικοί απ' αυτούς άρχισαν μελέτες που θα γίνων διδακτορικές διατριβές.
— Ποιά είναι η επίδοξη τών μα-θητών στη σπουδή της νεοελληνικής γλώσσας;
— Οί ποί πολλοί, τόσο στη Σορ-βόνη, όσο και στη Σχολή, έρχον-ται σε μάς χωρίς να ζέρουν τίποτα από τα νεοελληνικά. Και πολλές της πιο κατάλληλης λέξης για να έκφρασει ό,τιδήποτε, δίχως να δυ-σκολύεται σε τίποτα. Έτσι, η προ-σοπική έπαφή μ' έναν τόσο θερμό φίλο του τόπου μας, γίνεται άκόμα πιο εύχάριστη. Άλλά και συγκινη-τική. Γιατί μας κάνει να σκεφτόμε, άβελιόδα, πως ο κ. Μιραμπέλ εί-ναι περισσότερο Έλληνας, παρά Γάλλος. Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

— Άνάμεσόν μας δεν βρίσκον-ται σαν φιλοξενούμενος, αλλά σαν φίλος. Κι' αυτό μας δίνει άκόμη περισσότερο χαρά.

ΕΚΤΩΡ ΧΙΟΥΓΚ ΜΑΝΡΟ
Μετάφραση:
Έλπιδας Θρ. Καστανάκη, και η Σορβόνη, Μ.α. θαδύτερα, με

Γ. Μ. ΜΥΛΩΝΟΓΙΑΝΝΗ

Ο ΠΟΛΥΓΝΩΤΟΣ ΒΑΓΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Ανταπόκριση από τη Ν. Υόρκη του κ. Μιχ. Πολίτη

Ν. ΥΟΡΚΗ, 10 Ιουλίου 1939.—Ο με να ρωτήσουμε στα σοβαρά αν τον φέτος το χειμώνα ήμουνα από Γουάσιγκτον, τυχόν σπήκη σε μιά Έκθεση Γλυπτικής, που όργανο του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης στην πρωτεύουσα των Ηνωμένων Πολιτειών. Οι διασημοί γλύπτες της εποχής μας αντιπροσωπεύονται με χαρακτηριστικά τους έργα στην έκθεση αυτή: Ο Μαγιόλ, ο Ντεσσίν, ο Μύλλερ, ο Λοράν, ο Λεμπρόκ, ο Άρτσιμπάλντο, ο Γκακτόν—Λοράν, ο Ζόραχ, ο Μπάρλοχ και άλλοι πολλοί, λιγότερο ίσως γνωστοί στο παγκόσμιο κοινό. Ανάμεσα στα έργα αυτά, ένα ασταθές τέχνης σύμπλεγμα με τον τίτλο «Κύκλος» ξεχωρίζει. Το έργο αυτό που έφερε την υπογραφή «Πολύγνωτος Βαγής», έρχεται να αποδείξει πως η Έλλάδα εξακολουθεί ακόμα να θγαίνει γλυπτικές περιπτώσεις, γιατί δίπλα στην υπογραφή του ο καλλιτέχνης είχε προσθέσει τη λέξη «Ελλάδα», ώστε να μην υπάρχει καμιά αμφιβολία για τον τόπο της καταγωγής του.

Αυτή ήταν η πρώτη μου επαφή με το έργο του Έλληνα γλύπτη που οί «Αμερικανοί» τον θέλουν για δικό τους. Κι' έχουν πολύ δίκιο, αφού δε φέρθηκε κανένας Έλληνας της Αμερικής ως τώρα να υποστηρίξει τον άκωκτάμαστο αυτό άνθρωπο που δημιουργεί άμορφο, από τις δυσκολότερες συνθήκες. Την απόδειξη έδωκε ο Αμερικανός τον θεωρούν δικό τους καλλιτέχνη, την έβριχε στο έργο. «Η Αμερική σήμερα, μια έρευνα για τον πολιτισμό των Ηνωμένων Πολιτειών», γραμμένη από 35 σύγχρονους Αμερικανούς. Στο κεφάλαιο για τη γλυπτική, ο Σέλιτον Τσίνελ γράφει τα εξής χαρακτηριστικά:

«Είναι ένα αξιοσημείωτο γεγονός, ότι κανένας από τους πρώτους δέκα γλυπτες στή χώρα αυτή δεν είναι γέννημα και θάμα της Αμερικής. Μά την αλήθεια, θα μπορούσα-

Ε. ΒΑΚΑΛΟ: Σχέδιο του κοσμοειδούς της Μαρίας του Μουσέ, όπως θα φαίνεται από το θύλο της κ. Κατερίνας Ανδρεάου.

γλύπτης, που γεννήθηκε στη Θάσα. Αυτό το γεγονός μπορεί να δώσει την πιστική εξήγηση για την ιδιαιτερότητα σχέση που έχουν τα έργα του με την κλασική Έλληνική παράδοση. Ο άρασι-τατος εκύκλος, ένα σύμπλεγμα που συμβολίζει την οικογένεια (άνδρας, γυναίκα και παιδί) εξέστη επίσης τον περασμένο χρόνο στην Γκαλερί των Ζωγράφων και Γλυπτών και σχολιάστηκε τότε, όπως το «Έξοχο». Άλλο έξοχο κομμάτι η «Αεροπορία» για πρώτη φορά εξέστη σ'α 1932 και άργότερα αγοράστηκε από το Μουσείο του Μπρούκλιν.

Μερικές κεφαλές του Βαγή έχουν περάσει την κλασική έκλειψη έκφραση που τις κάνει να συγγενεύουν με τα έργα ενός ημι-ισομένου Γάλλου σύγχρονου γλύπτη, του Ντεσιού. Οδύβποτε όμως είναι καταφανώς στο έργο του Βαγή ένενε επιδράσεις εκτός από την περιχρή της Ισχυρής Έλληνικής πνοής που πλημμυρίζει τα παρ'αγόνας του. Ο Βαγής δεν ικανοποιείται με το να επαναλάβει κάτι που είπαν άλλοι: πριν απ' αυτόν. Ακόμη κι' αυτός ο ελιφτικός της σφαιρικής, με φόντο την κλασική του στάση, έχει κάποια μοτίβα βίη και προσωπικότητα, άν και τα πιο πιστά δείγματα της πρωτότυπης και θαυμάσιας έκφρασης του καλλιτέχνη, θα τα βρούμε μάλλον στα έργα που αναφέραμε πιο πάνω, καθώς και σ' άλλα κομμάτια, όπως την «Αόλα», «Κεφάλι Νέου», «Άνα Γκόρντον», την συμπαιθική «Αετοπούλα» και τον δυνατότατο «Άητης».

Στον κατάλογο της περιαιούς του Έκθεσης στη Γκαλερί Βολεντάν, ο παγκοσμίου ήμης ζωγράφος Τζιόρτζιο ντε Κίρκιο, έγραψε τα ακόλουθα λόγια, αντί άλλης εισαγωγής, για το έργο του Βαγή:

«Από την Έλλάδα έφερε μαζί του και κράτησε σ'α θάση της ψυχής και της καρδιάς του το αίσθημα της αληθινής φρονας και του μέτρου, την αγάπη εκείνη της Ισορροπημένης ποιήσης, της γεμάτης μυστηρίου και γοητεία, που ιδιαιτέρως χαρακτηριστούς με γάλους καλλιτέχνης της αρχαίας Έλλάδας, τους μακρυνούς του προγόνους, π' ό η μεγαλοφυΐα τους και η αγάπη τους για το όρατο πάντα μάγεψε και θα εξακολουθεί να μαγεύει και να καταπλήσσει την ανθρωπότητα. Σάν κάθε εθνοσυνειδητός γλύπτης, ο Βαγής πάντα κυριεύεται από την άκατασχετη έπιτοια μιλία, (απ' ένα απ' αυτά τα μπλόκ) ξεπροβάλλει ένα γυναικείο σώμα που μόλις διαγράφεται, ένα σώμα που έν τούτοις εκφράζει τη γλυκα της γής. Άλλο πολύ μνημειώδες μπορεί να έχει, με όλο το μυστήριο και το μεγαλείο της έκφρασης της. Η άμορφοι από όλικού αυτού καθ' αυτού έχει, επίσης, σημασία στο έργο του Βαγή. Κάποτε εβρίσκει ιδιαίτερη συμπαιθία σε όρισμένους χρωματισμούς και έκφραση που μάς προξενούν μιά άνειπώτη ήδονή. Όταν απεικάζουμε κι' εγγίζουμε τα έργα του, όπως την έξοισια εκείνη ρόχη, την τόσο δυνατά πλάσμένη, μιάς κυρτομένης γυναικας, π'ο ξεπροβάλλει από το μπλόκ της πέτρας, απ' την όποια έχει σκαλισθεί. Το μυστήριο των επιβόλων της αρχαίας Έλλάδας, με όλη τη λυρική τους εδύενα, διαρκώς επενεργεί γύρω από τον έμπνευσμένο καλλιτέχνη, που είναι ο Βαγής».

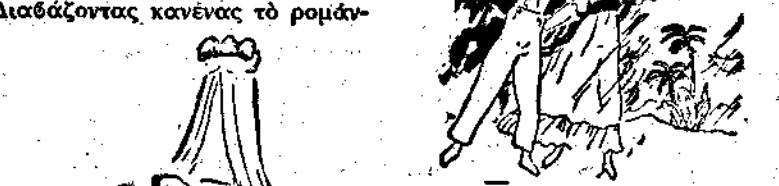
Σχολιάζοντας την ίδια έκθεση, 3 κριτικός των «Ετάις» της Νέας Υόρκης, έβριχε ότι ο Βαγής τείνει στα πιο πρόσφατα του έργα μάλλον προς τις άσχημες φρομες, που τον κάνουν να πλινθάζει στην τεχνολογία του με γλυπτες σαν τον Χολόπης, που γεννήθηκε στη Θάσα. Αυτό το γεγονός μπορεί να δώσει την πιστική εξήγηση για την ιδιαιτερότητα σχέση που έχουν τα έργα του με την κλασική Έλληνική παράδοση. Ο άρασι-τατος εκύκλος, ένα σύμπλεγμα που συμβολίζει την οικογένεια (άνδρας, γυναίκα και παιδί) εξέστη επίσης τον περασμένο χρόνο στην Γκαλερί των Ζωγράφων και Γλυπτών και σχολιάστηκε τότε, όπως το «Έξοχο». Άλλο έξοχο κομμάτι η «Αεροπορία» για πρώτη φορά εξέστη σ'α 1932 και άργότερα αγοράστηκε από το Μουσείο του Μπρούκλιν.

Με όμορφη την ίδια έκθεση, η «Επίλιν Γκενάουερ» έγραψε στο Γουόρντ—Τέλεγραμ της Νέας Υόρκης, ότι ετά έργα του Βαγή που είναι σκαλισμένα σε πέτρα ή ξύλο, έχουν περισσότερη ποιήση παρά πά αρχαίας Έλλάδας, τους μακρυνούς του προγόνους, π' ό η μεγαλοφυΐα τους και η αγάπη τους για το όρατο πάντα μάγεψε και θα εξακολουθεί να μαγεύει και να καταπλήσσει την ανθρωπότητα. Σάν κάθε εθνοσυνειδητός γλύπτης, ο Βαγής πάντα κυριεύεται από την άκατασχετη έπιτοια μιλία, (απ' ένα απ' αυτά τα μπλόκ) ξεπροβάλλει ένα γυναικείο σώμα που μόλις διαγράφεται, ένα σώμα που έν τούτοις εκφράζει τη γλυκα της γής. Άλλο πολύ μνημειώδες μπορεί να έχει, με όλο το μυστήριο και το μεγαλείο της έκφρασης της. Η άμορφοι από όλικού αυτού καθ' αυτού έχει, επίσης, σημασία στο έργο του Βαγή. Κάποτε εβρίσκει ιδιαίτερη συμπαιθία σε όρισμένους χρωματισμούς και έκφραση που μάς προξενούν μιά άνειπώτη ήδονή. Όταν απεικάζουμε κι' εγγίζουμε τα έργα του, όπως την έξοισια εκείνη ρόχη, την τόσο δυνατά πλάσμένη, μιάς κυρτομένης γυναικας, π'ο ξεπροβάλλει από το μπλόκ της πέτρας, απ' την όποια έχει σκαλισθεί. Το μυστήριο των επιβόλων της αρχαίας Έλλάδας, με όλη τη λυρική τους εδύενα, διαρκώς επενεργεί γύρω από τον έμπνευσμένο καλλιτέχνη, που είναι ο Βαγής».

Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΟΙ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

«Οι επικίνδυνες σχέσεις» είναι ένα ρομάντο με επιστολές. Διαφορα πρόσωπα αλληλογραφούν εκεί μέσα είτε για να πλέξουν έρωτικές σκευωρίες, είτε για να τις αφηγηθούν σε άλλους.

«Οι επικίνδυνες σχέσεις» είναι ένα ρομάντο με επιστολές. Διαφορα πρόσωπα αλληλογραφούν εκεί μέσα είτε για να πλέξουν έρωτικές σκευωρίες, είτε για να τις αφηγηθούν σε άλλους.

«Οι επικίνδυνες σχέσεις» είναι ένα ρομάντο με επιστολές. Διαφορα πρόσωπα αλληλογραφούν εκεί μέσα είτε για να πλέξουν έρωτικές σκευωρίες, είτε για να τις αφηγηθούν σε άλλους.

«ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΒΙΡΓΙΝΙΑ»

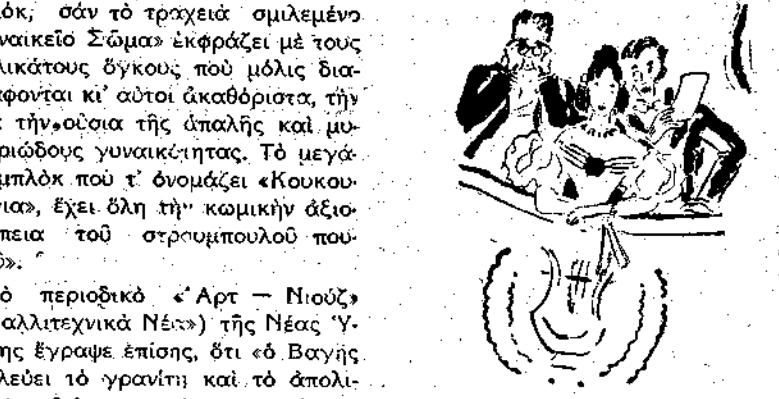
Την παραίονη της επανάστασης κανένα άλλο έργο σ' όλη τη γαλλική φιλολογία δεν σημειώσε τόσο η επιτυχία από το «Πάβλος και Βιργίνια» του Μπερνάρντεν ντε Σαιν—Πιέρ.

Πρόκειται, όπως όλοι ξέρουν, για το γοητευτικό ειδύλλιο δυο νεών Κρέφτ και τον Τζόν Φλόγκαν.

Με όμορφη την ίδια έκθεση, η «Επίλιν Γκενάουερ» έγραψε στο Γουόρντ—Τέλεγραμ της Νέας Υόρκης, ότι ετά έργα του Βαγή που είναι σκαλισμένα σε πέτρα ή ξύλο, έχουν περισσότερη ποιήση παρά πά αρχαίας Έλλάδας, τους μακρυνούς του προγόνους, π' ό η μεγαλοφυΐα τους και η αγάπη τους για το όρατο πάντα μάγεψε και θα εξακολουθεί να μαγεύει και να καταπλήσσει την ανθρωπότητα.

ΓΟΥΣΤΑΒΟΣ ΦΛΩΜΠΕΡ

Ρεαλιστής στην τέχνη του ο Γουσταβός Φλωμπέρ προτιμάει ένα ύφος σύντομο, καθαρό, δυνατό, ζωντανό—π' ό έχει γίνει «ολό δικό του»—για να μάς περιγράψει την έσωτερική και έξωτερική ζωή των ήρώων του. Η «Κυρία Μορσού», που είναι η ιστορία μιάς φύ-

Το περιοδικό «Αρτ—Νιούζ» («Καλλιτεχνικά Νέα») της Νέας Υόρκης έγραψε επίσης, ότι ο Βαγής δουλεύει το γυρνίτι και το άπολιθομένο ξύλο, παρ'ότινας φρομες που μάς ηγαίνουν πιο πέρα από τον χρυσούν αιώνα της πατρίδας του στα πρωτόγονα γλυπτικά άριστουργήματα των πανάρχαιων χρόνων.

ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΖΑΝ ΚΟΚΤΩ—ΕΝΑ ΑΠΟΓΕΜΑ ΣΤΙΣ ΒΕΡΣΑΛΛΙΕΣ

του κ. Αλέκου Μ. Λιδωρίκη

«Για τους μεγάλους καλλιτέχτες—Έγραφε κάποτε ο «Σοκρ Ουάιλντ»—νόμοι ήθικής δεν πρέπει να υπάρχουν. Νόμοι ζωής υπάρχουν...»

Κι' όπως ο ποιητής του «Ντε Προφοντίς» το έζησε και το πίστεψε αυτό, έτσι κι' ο Ζάν Κοκτώ πού άρκετο τον παρομοιάζοντας στους τρόπους της ζωής και στην καλλιτεχνική του έκδηλωση με τον άθανάτο άγγλο συγγραφέα, πρβαίνει το δρόμο που προτιμάει, ζει κι' αναπνέει όπως αισθάνεται, κινείται ανάμεσα από μία κοινωνία άστών σαν ιδιότυπος επαναστάτης.

Ντυμένος με την ποιήσή του και αναπνεύοντας μ' αυτήν, διαγράφοντας την τροχιά που ο έσωτερικοί του κόσμοι του γράφει άν από την πρώτη νεότητά του, θέλει να άποτελεί στη Γαλλική επανόνομα ξεχωριστό. Από το γέννημά του ως τις έκφάνσεις τις πιο παράξενες της ήδονής, που φαίνεται και διαλέγει, από τον τρόπο του βαδισιμάτος του μέχρι τον τρόπο που υπογράφει βάζοντας ένα άστεράκι κάτω από τ' όνομά του, απ' τη μανιέρα της κομψότητας του μέχρι τον τρόπο που συνθέτει τα φιλολογικά χειρόγραφα του, σ' όλα υπάρχει ένα κομμάτι απ' την προσωπικότητά του, από έναν άνθρωπο αλλοιωτικό που θεωρεί ντροπή του να μοιάζει με τους άλλους...

Πολλοί, την τακτική του αυτή την βρίσκουν εξεζητημένη, άλλοι θεωρούν άνηθικότητα τα όμορφα για τη ζωή του, άλλοι θαυμάζουν το θάρρος του, την ειλικρίνειά του, τη δύναμη που βγαίνει να μη δειλιάζει μπρος απ' τις προλήψεις κι' έτσι να χτίζει έναν δικό του πύργο, με χρώματα παράξενα και λάμψεις ζωτικές, ανάμεσα απ' τα σπίατα τα κοινά των καθημερινών ανθρώπων. Τον Ζάν Κοκτώ ή θα τον δεις με θαυμασμό γι' αυτό που μπορεί να είναι μέσ' σε μιά κοινωνία ακόμα συντηρητική θ' άποστούφευς το κεφάλι άν προσπαθήσεις να τον κρίνεις με το άπλο το μέτρο μιάς λογικής κοινής.

«Αν δεν παραδεχτείς απ' την άσχη, από την ώρα που ή τύχη σε φέρε άπέναντί του πως άντικρύσεις ένα πρόσωπο που στέκεται πιο πάνω από τη σύμβαση, από τους δρους της τακτικής ζωής, πρέπει να τον καταδικάσεις. Μ' άν συγχαρώσεις τα «ελαττώματα», (αυτά που άποτελούν άκοιβάς δτι μυστήρι και έρωτικό σόμπα, στην προσωπικότητά του), τότε θα καθορθώσεις να διπο άκρίνεις το άπέναντί του ποιητή βασιλεία και να περσάσεις, λημονώντας τα ταπεινά και τα μικρά, πώς τους μεγάλους κόσμουσ των δραματιώνων του.

«Έτσι, σαν ένα τέτοιο δημιουργό, γο θέλησε ν' άντικρύσει τον Κοκτώ μιά συντοφία όλιγοάριθμη που πήγε να τον συναντήσει σ' ένα ξενοδοχείο των Βερσαλλιών, στο «Οτέλ Βατέλ» που έμεινε ό μέρους, μακρού από το Παρίσι, ένθ παίζονταν εκεί το τελευταίο έργο του—έργο θραμβευτικής επιτυχίας—«Οι άνυπόφοροι γονείς».

Αυτή ή συντοφία ή μικρή που άποτελοόσα μέλος της, ήτανε τυχερή, γιατί έννε άνάμεσα της και ή Μοσίκο Κοτοπούλη. Κι' ή μεγάλη Έλληνίδα καλλιτέχνης ά συντοσοφούμεν από τη φίλη της: την Κ-όλα Ρώμαπαπα, (παισοπική άπισση Κ-λενάδα του Κοκτώ, άβια ζωγράφου και δισκοσμήτρια), πήσανε προς τις Βερσαλλίες με κάποιο χτυποκόβι, όπως τ' όπολογούουν, για να γνωρίσει αυτό τον άνθρωπο που όλο τη Παρίσι, μιλάει πάλι τελευταία για την προσωπικότητά του.

«Έτσι, σαν ένα τέτοιο δημιουργό, γο θέλησε ν' άντικρύσει τον Κοκτώ μιά συντοφία όλιγοάριθμη που πήγε να τον συναντήσει σ' ένα ξενοδοχείο των Βερσαλλιών, στο «Οτέλ Βατέλ» που έμεινε ό μέρους, μακρού από το Παρίσι, ένθ παίζονταν εκεί το τελευταίο έργο του—έργο θραμβευτικής επιτυχίας—«Οι άνυπόφοροι γονείς».

Αυτή ή συντοφία ή μικρή που άποτελοόσα μέλος της, ήτανε τυχερή, γιατί έννε άνάμεσα της και ή Μοσίκο Κοτοπούλη. Κι' ή μεγάλη Έλληνίδα καλλιτέχνης ά συντοσοφούμεν από τη φίλη της: την Κ-όλα Ρώμαπαπα, (παισοπική άπισση Κ-λενάδα του Κοκτώ, άβια ζωγράφου και δισκοσμήτρια), πήσανε προς τις Βερσαλλίες με κάποιο χτυποκόβι, όπως τ' όπολογούουν, για να γνωρίσει αυτό τον άνθρωπο που όλο τη Παρίσι, μιλάει πάλι τελευταία για την προσωπικότητά του.

σα στη Γαλλική πρωτεύουσα. Το ένα είναι το δικό του και τ' άλλο είναι ή «Οντίνα» του Ζιραντώ. Για το δικό του θα μιλήσουμε άργότερα. Μά για το Ζιραντώ: Τί σκέπτεται; Τί λέει; Και τί διατάζει να μιλήσει;

«Η «Οντίνα»; Δεν την καταλαβαίνω! Υπάρχουν νόμοι και στο ποίημα, στην πιο ασθόριη ακόμο φαντασία. Υπάρχουν νόμοι ξεφύγει ή τέχνη της σκηνης άπ' τα παλιά καλούδια... Και σεις ό ίδιος άλλωστε... —Κι' εγώ ό ίδιος—με διακόπειται από πιστεύα και το πιστεύα άσύγγραφο που θριαμβεύει τώρα στο Παρίσι, δε θβρούμε στοιχεία πρόδοσας του ίδιου στον έαυτό του; Μιά αναδρομή στο παρελθόν, μιά σύντομη ανασκόπηση των περασμένων του Κοκτώ δικαιολογεί κομμάτι—τό μας το συλλογισμό...»

Ο Ζάν Κοκτώ σε μιά άρασι φωτογραφία που γράφει σ' αυτήν: «Σαν «Αλέξ-Ζανόφ Λιδωρίκη, έθνομιο φίλος, Αθήνα—Παρίσι, Ζάν Κοκτώ».

Και όμως είναι τόσο πολύ, τόσο φανταχτερά άνθρωπος ο Κοκτώ. Από το σάλωνακι του «Βατέλ» τον βλέπω να γοητείται κοντά τους, άδύνατος, εδύγιοςτος και χαμογελαστός. Είναι πενήνια χρόνων κι' όμως δε φαίνεται καμθόλου, το πρόσφατο του άκόμο διατηρεί νεανικότητα και μούρα τ' άφθονα μαλλιά του έτσι όπως τ' άρχίζει—αρχίζει δικό του...—προς τα έμπρός, σχεδιάζουν ένα παράξενο μοιάδι στο κεφάλι του που ίσως μοιάζει και με στέμμα. Γάλλος—ώς κάθε λεπτομέρεια, ή ή Γαλιτική «κουρτουάκι», άνοπτημυμένη ως τον ψηλότερο βαθμό, δέχεται τη Μαρκία, μάς δέχεται όλους με εύγένεια που σκαλαρώνει, κι' άκούρατος μιλάει για όσα θέματα άνοπτηδου σ' όλο το θέμα διάστημα που κράτησε ή συντοφία μας.

«Άναερό τον είχα φαντασθεί... «Όστός, μέσα από τις σκέψεις της ποιητικής μου άδίακοσια περναίνε μπρος μας ως τις τοξείες μαεσπαιρικά το άπταρτερό του πνεύμα, άπαρχει τήση λογική και τήση καθαρότητα αντίληψης που άπορείς πολλές φορές τί γίνεται όσθη ή «φιλοσοφία» στα έργα του συγγραφέα και πώς σκεπδόν πάντα, χιμαρικές μορφές.

Σάν τον άκούεις δεν νοιώθεις κόρσωση, σαν τον προσέχεις κι' τί θα κερδίσεις, με μιά μονάδα λέξη είναι ένας άνθρωπος γεμάτος από ιδέες, από νεύματα—νεύματα άνεάστρηλα, ψυχής—γεμάτος από μύριους πόθους άνθρωπος άρωστος στον έρωτα, άρωστος σε άλλες λεπτομέρειες της ού βίου του καταστάσεις, (όπως όταν αναζητείς μέσ' σε κάποιο άπαγορευμένο να βρεί τη λημονιά), με ζωντανός στις άσχη τις ιδέες, στη σύνθεση μιά άσχημιας του σπυλλου, στο όλοκλήρωσ' α μιάς σκέψης που άγκυλιάζει το «Άπειρο».

Οι πρώτες μας κουβέντες γίνονται μέσα στο «Βατέλ», γύρω απ' το τραπέζι του έξοχικού ξενοδοχείου. Μιλάμε από τα έργα του στο θέατρο που αυτή την έποχή έχουν την πιο μεγάλη επιτυχία—και ήθική και όλική—με ζετα άπαράτητα, έτσι που να

βουλεβάρτο; Και μήπως άν θέλουμε—λίγο βιαστικά—να κάνουμε μιά σύγκριση του Ζάν Κοκτώ από γυναικό, του όρημτικού και ριζοσπάστη, με τον Κοκτώ το συγγραφέα που θριαμβεύει τώρα στο Παρίσι, δε θβρούμε στοιχεία πρόδοσας του ίδιου στον έαυτό του; Μιά αναδρομή στο παρελθόν, μιά σύντομη ανασκόπηση των περασμένων του Κοκτώ δικαιολογεί κομμάτι—τό μας το συλλογισμό...»

Εικοσιπέντε χρόνια πριν (ήταν σχεδόν παιδί άκόμο ο Κοκτώ), στα 1913—14, τον γνώρισε ή Γαλλία όπουν έπαναστατικό στις περσολές της τέχνης. Τόν είδε να παίζει ρόλο με την έμφάνισή του ντανταισμό με την Πρωτοβία Μιγιά μαζί, τον «Ονεγκέ και τον Έρικ Σατό, και με τον άλλο μουσικό, τον τολμηρό και πρωτοπόρο τον Έρικ. Δεν έλειψε από ποθεβάν, από κομμάτι άνησυχία, από φανταζόντας πώς ή άνησυχία αυτή μπορούσε να προσφέρει κάτι καινούριο στην Ιδέα της τέχνης. «Οτι ο άλλος, ο συντηρητικός, το άντιστρατευόταν και το γλεαζόνισε στις πρώτες άρες της έμφάνισής του, ο Ζάν Κοκτώ το άγκυλιάζει. Έτσι τον βλέπουμε άκόμο κοντά στην κίνηση των κυβιστών ζωγράφων, κοντά στους Μπρόκ και Πικασσό.

Μά ίσως θα ρωτήσει τώρα όποιος δεν ξέρει λεπτομερειακά όλόκληρο το έργο και τη ζωή του ανθρώπου μας, τί γύρευε αυτός κοντά στους μουσικούς και στους ζωγράφους που σήκωναν παντιέρα νέας, για να στεριάσουν άναίσις πρωτοπόρες στις περσολές της δημιουργίας των; Η έξήγηση είναι άπλη. Ο Ζάν Κοκτώ δεν είναι μόνο ποιητής. Είναι άκόμο καί ζωγράφος, είναι καί μουσικός. Είναι πολύπλευρο το τάλαντό του και θαυμάσιες οι έκδηλώσεις του. Τόν βλέπετε να σχεδιάζει με χέρι σταθερό, με μαεστρία μοναχική και τα δημιουργήματα του κοντιλού ή του χρωστού του είναι καλλιτεχνήματα κι' αυτά. Τόν βλέπετε άκόμο στο πάνω καθίσματό, άκόμο να συνθέτει τις μελωδίες της έμπνευσής του, που είναι το ίδιο τολμηρές σαν όλες τις παλιές του ιδέες.

Τά πρώτα του έργα ή: «Άντιγόνη», «Οι νεόπαντροι του πύργου του Άιφελ», «Ο Οιδίπους βασιλεύς», «Η σατανική μηχανή» όλα διακρίνονται για τον όρημτικό τους χαρακτήρα, για τις παράξενες ιδέες τους και για τον τρόπο—κάπως πρωτόγονο και ποιητικά συντηρητικό—με τον όποτον χειρίζεται τα θέματα τους ο Κοκτώ. Έν τούτοις, κι' έδω έξηγείται ή άρνηση του ίδιου για την «Οντίνα» και για το Ζιραντώ, ο ποιητής αυτός μέσα στις τόσες έξορμήσεις του, μέσα στις θαρραλέα πορεία που άκούρατος δοκίμασε για την κατάκτηση καινούριων κόσμων, είχε για πρότυπο του πάντα το θέατρο το κλασικό, σ' έκεινο πίστευε, το λάτρευε, και άπ' αυτό άντλούσε τη δύναμη της έσωτερικής της πύθης και θεμελιώδους έμπνευσής του. «Αν πάει, άν ταριάζει ο χαρακτήρισμός, πώς ήσανε επαναστάτης με πνεύμα λογικό, συνθητικό, τότε αυτός ο χαρακτήρισμός άς του δοθεί άδίκαια. Διόμορφος στο έργο του, άμφιπρόσωπος από τη μιά μεριά στον διασημένο δαμειζόνταν από τα κείμενα δ' κλασιστά το μεγαλείο της άργι-τεχνικής των κι' από την άλλη ζητούσε να συντηρεί τα νέα σύγχρονα είδωλα—που τα θεωρούσε κοινότοπα, φτηνά και δίχως σημασία—για να όψωσει δικό του ποιητικόσ θεός. «Ανή- (ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 11)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΣΕΝ-ΜΟΥΤ

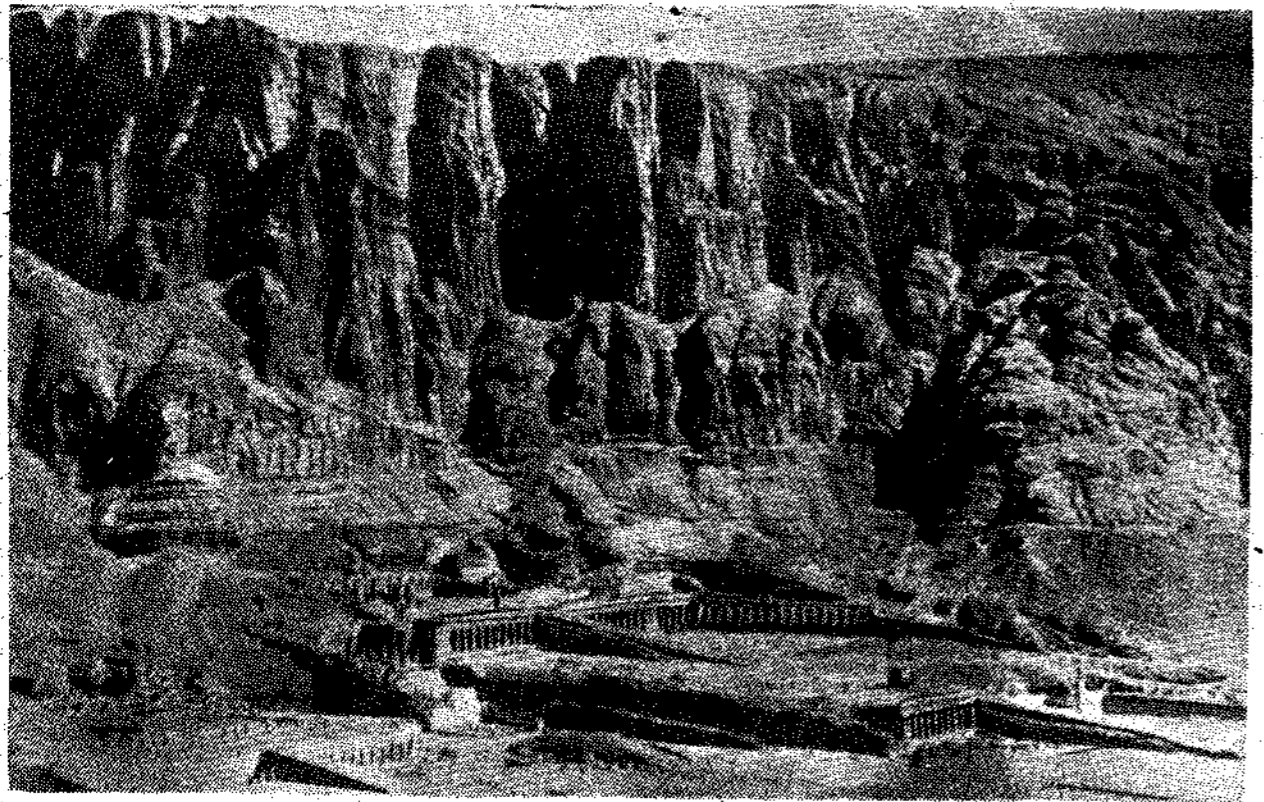
του κ. Γρύφ. Μοραγκού

Τόν δέκατο πέμπτο αιώνα π. Χ. ζούσε στην Αιγύπτω ένας μεγάλος αρχιτέκτονας...

Έμεινε απ' έξω. Βρέθηκε ξαφνικά μόνος, στη σκληρή πραγματικότητα...

μακριά ή εκδήλωση μιας ζωής που μόνος κι αυτός—δέν την φοβόταν...

Ο Σεν-μουτ έγινε πάλι όπως ήταν από τα τελευταία ετησίονα χρόνια...

Ο σπήρακος ναός που έφτιαξε ο Σεν-Μουτ για την αγαπημένη του βασίλισσα. Τώρα είναι γνωστός ως ναός του Δεσ-Παχέρσι.

δ' αρχιτέκτονας προσπάθησε να ζωντανέψει όρισμα γνωστά γεγονότα...

σα στην παλιά Αίγυπτο ζωή. το πνεύμα του Σεν-μουτ θα έπρεπε να...

ν' αποκριθεί τα γραπτά του και να δεχτεί, πιο σίγουρα, το χτύπημα...

Πήρε συνειδητά το στενό μονοπάτι που φέρνει από την Πύλη της Κοιλιάς...

Ανθρώπος πιά ο Σεν-μουτ. πραγματοποίησε με θάρρος τη νέα του κατάσταση...

Δέν ήταν ο νεαρός. Ίσως άσπρος ήταν τότε που ζούσε δίπλα στην αγαπημένη του Βασίλισσα...

Αισθάνονταν βαριά τη μοναξιά του. Γι' αυτόν ο Μοναχισμός δε μπορούσε να είναι η καταστροφή...

Ο ΖΩΝΤΑΝΟΣ ΝΕΚΡΟΣ

(ΑΠΟ ΤΑ "ΜΕΡΑΚΙΑ ΤΟΥ ΒΟΥΔΑΑ,")

Τα χρόνια τον σκοτάζανε, μα αυτός ακόμα ζει. Τον ήλιο τον στερεώσανε μέσα στο μαγαζί...

(Γιατί σαν τον στεφάνωσαν δέν τό 'χε στοχαστεί γυναικά πως παντρεύονταν μαζί και δικαστή...

Την Κυριακή 'να ανάπαψη: αφού συγυρισθεί θα κάτσει ν' απολογηθεί μπροστά στο δικαστή...

Είδες τον σιδηρόδρομο, μες στις αναμονές την αίθουσα πώς κάβεται και καρτεράει κανείς...

Κι' όπως φωνάζει το παιδί, «έναν πολλά Βαρύ!», αυτός λογαιάζει: «η χάρη-μου ν' αργήσει δέν μπορείς...

ΡΕΝΕ ΓΚΡΟΥΣΕ

ΤΑ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ

Μετάφρ. της κ. Γεωργίας Δελγιάννη

Ποιά είναι τα πιο αρχαία έπηκά ποιήματα της ανθρωπότητας; Σίγουρα, δέν είναι ούτε τα ποιήματα του Όμηρου...

τα, ο συναγωνιστής του, ο Άνκιντού, ξεκινάει όντας ακόμα σε πλάγια κατάσταση ζωής...

Μά ο ήρωας έρχεται την Άφροδίτη της Βαβυλώνας: «Είσαι παιγίδα που κρύβει τις προποιές...

Αλλά να που η ζωολογία μάς παρουσιάζει ένα έργο εξαιρετικά πιο αρχαίο...

«Ή χαρά δέν μπορεί να είναι πιά για μένα μόνο το τελικό αποτέλεσμα...

«Ή χαρά είναι ο αισθητικός πόνος που μένει πλάι σου...

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

«Ή χαρά δέν μπορεί να είναι πιά για μένα μόνο το τελικό αποτέλεσμα...

«Ή χαρά είναι ο αισθητικός πόνος που μένει πλάι σου...

«Ή χαρά είναι ο αισθητικός πόνος που μένει πλάι σου...

«Ή χαρά δέν μπορεί να είναι πιά για μένα μόνο το τελικό αποτέλεσμα...

«Ή χαρά είναι ο αισθητικός πόνος που μένει πλάι σου...

«Ή χαρά είναι ο αισθητικός πόνος που μένει πλάι σου...

«Ή χαρά δέν μπορεί να είναι πιά για μένα μόνο το τελικό αποτέλεσμα...

«Ή χαρά είναι ο αισθητικός πόνος που μένει πλάι σου...

«Ή χαρά είναι ο αισθητικός πόνος που μένει πλάι σου...

«Ή χαρά δέν μπορεί να είναι πιά για μένα μόνο το τελικό αποτέλεσμα...

«Ή χαρά είναι ο αισθητικός πόνος που μένει πλάι σου...

«Ή χαρά είναι ο αισθητικός πόνος που μένει πλάι σου...

«Ή χαρά δέν μπορεί να είναι πιά για μένα μόνο το τελικό αποτέλεσμα...

«Ή χαρά είναι ο αισθητικός πόνος που μένει πλάι σου...

«Ή χαρά είναι ο αισθητικός πόνος που μένει πλάι σου...

«Ή χαρά δέν μπορεί να είναι πιά για μένα μόνο το τελικό αποτέλεσμα...

«Ή χαρά είναι ο αισθητικός πόνος που μένει πλάι σου...

«Ή χαρά είναι ο αισθητικός πόνος που μένει πλάι σου...

Ποιήματα

ΤΑ ΚΟΡΑΚΙΑ

Στόν σκοτεινό ούρανο δέν έφταναν 'Η απόγνωση κ' η θλίψη. Μόνο χυμίζαν και τόν πνίξαν...

«Ίσια φαρέ, λεβέντη μου ντανά. Καί σύ άσπροκούτελη χρυσή μου μελισσιό...

«Ίσια φαρέ, λεβέντη μου ντανά. Καί σύ άσπροκούτελη χρυσή μου μελισσιό...

«Ίσια φαρέ, λεβέντη μου ντανά. Καί σύ άσπροκούτελη χρυσή μου μελισσιό...

«Ίσια φαρέ, λεβέντη μου ντανά. Καί σύ άσπροκούτελη χρυσή μου μελισσιό...

«Ίσια φαρέ, λεβέντη μου ντανά. Καί σύ άσπροκούτελη χρυσή μου μελισσιό...

«Ίσια φαρέ, λεβέντη μου ντανά. Καί σύ άσπροκούτελη χρυσή μου μελισσιό...

«Ίσια φαρέ, λεβέντη μου ντανά. Καί σύ άσπροκούτελη χρυσή μου μελισσιό...

ΝΙΚΟΛΑΣ ΦΥΛΛΑΣ

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Με τόν Ζάν-Ζακ Μπαρ...

ΓΡΥΦΩΝ ΜΑΡΑΓΚΟΣ

Advertisement for 'POLITISMOΣ - ΔΙΑΝΟΗΗ - ΤΕΧΝΗ' featuring a list of authors and their works, including R. Brewster and Lady El. Smith.

ΜΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΕΡΕΥΝΑ

Η ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΕΙΟΣ ΣΧΟΛΗ (ΤΙ ΓΙΝΕΤΑΙ ΚΑΙ ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ)

του κ. Ηλία Ζιώγα

Συμπληρώθηκαν εφέτος δέκα χρόνια από τότε που ιδρύθηκε η «Παπαστράτειος επαγγελματική σχολή Παιγνιδίων και Διακοσμητικής». Νομίζοντας αρκετό το χρονικό αυτό διάστημα για να δει κανείς, αλλά και να κρίνει κατά πόσον επέτυχεν ο σκοπός του εκπαιδευτικού αυτού ιδρύματος, κρίναμε σκόπιμο να το επισκεφθούμε, για να σχηματίσουμε μια προσωπική γνώμη για ό,τι πραγματοποιήθηκε μέχρι της στιγμής, αφού οι επιδιώξεις της επαγγελματικής αυτής σχολής είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσες — καθώς θα δει παρακάτω ο αναγνώστης.

Πραγματικά, επαγγελματικά σχολεία, καθώς η Παπαστράτειος, που είναι μοναδική σ' όληκληρη τη χώρα, εξ αιτίας του σύνθετου σκοπού που επιδιώκουν αυτά, καθίστανται αξία ιδιαίτερης προσοχής, ενδιαφέροντος και εκτίμησης, και από το Κράτος και από την Κοινωνία. Άρκει να σημειωθεί, για να καταδειχθεί άμεσως η τεράστια σημασία του σκοπού που φιλοδοξεί να πραγματοποιήσει η Σχολή αυτή, ότι: Πρώτον, εκπαιδεύει με μια πριετή συνεχή φοίτηση, ειδικούς τεχνίτες που το επάγγελμά των είναι μεγάλης ζήτησης, και δεύτερον, λόγω αυτής της ζήτησης, προσφέρει θετική εργασία σ' ένα σωρό νέους και νέες, λύνοντας έτσι, κατά τρόπο αυτόματο, το δύσλοτο πρόβλημα της ζωής, που σημαίνει ότι απομακρύνει τόσα παιδιά από κάθε δυσάρεστη περιπέτεια που γεννά τη άγνοια ενός επαγγέλματος.

Κι' αυτά μόνον που είναι έτσι ή αλλιώς, και μόνον των δηλαδή, κεφαλαίων και τόσο σημαντικά, συνιστούν εκείνο που ήδη πραγματοποιεί η Παπαστράτειος, ενώ, καθώς θ' αναπτύξουμε παρακάτω, ακόμα και άλλα, εξ ίσου, αν όχι μεγαλύτερης σημασίας έργα, μπορεί να κατορθώσει.

Άλλ' ως ποίμε δυό λόγια για το ιστορικό της ίδρυσής της, για να δούμε κ' εννοήσουμε, και κατ' ακολουθίαν εκτιμήσουμε καθαρώτερα και ασφαλέστερα, εκείνο που είναι κ' εκείνο που μπορεί ν' αποβεί ή Παπαστράτειος.

Η επαγγελματική αυτή σχολή, λοιπόν, ιδρύθηκε, όπως ήδη σημείωσα, στα 1929. Έως τότε, σ' όληκληρη τη χώρα, δεν υπήρχε ένα παρόμοιο εκπαιδευτικό πρακτικό ίδρυμα, που να μαθαίνει στα παιδιά την κατασκευή, πρώτον: ξύλινων παιδικών παιχνιδιών, δεύτερον: πάνινων κουκλών και τρίτον: διακοσμητικών σχεδίων για υφάσματα (έμπριμέ). Στα 1932, δια διατάγματος, η Γ' Δημοσία Έμπορική Σχολή άρρένων, όπου υπήρχε ένα υποτυπώδες εργαστήριο κατασκευής αθυρμάτων κ.τ.λ., μετετράπηκε σε «Επαγγελματική Σχολή Αθυρμάτων και Διακοσμητικής και συγχωνεύθηκε με την Παπαστράτειο που ήδη λειτουργούσε. Από τότε, εγκατεστημένη στο ομώνυμο ιδιόκτητο ακίνητο που έχτισαν οι αδελφοί Παπαστράτου δαπάναις των, το ίδρυμα τούτο συνεχίζει το δρόμο του εκπαιδεύοντας κάθε χρόνο ένα σωρό μαθητές.

Το κτίριο της σχολής αυτής, που βρίσκεται στο συνοικισμό Ύμητο, οικόδομημένο, υποθέτω, ειδικώς για τους σκοπούς που επιδιώκει, δεν είναι, νομίζω, καθώς είδα, (για ένα πρόγραμμα ανανεωμένο, ολοκληρωμένο δηλαδή, για ένα ξεκίνημα καινούργιο), το κατάλληλο, ιδίως από άποψης χώρου — αλλά γι' αυτά παρακάτω περισσότερα. Έδω ως προσέσω απλώς, ότι η Παπαστράτειος Σχολή επιχορηγείται από το Κράτος, υπό τον έλεγχο του οποίου και τελεί.

Ποιός λοιπόν είναι ο πρακτικός σκοπός αυτού του ιδρύματος; Η Παπαστράτειος επιδιώκει να ειδικώσει τεχνίτες σε επαγγέλματα

παρθένα. Συγκεκριμένως στα έξι: στο επάγγελμα του κατασκευαστού ξύλινων παιχνιδιών (χειροποίητων και με μηχανήματα), κινητών και μη στο επάγγελμα του κατασκευαστού πάνινου παιχνιδιού (κουκλάς, ζώου, χαρακτηριστικού ανθρώπινου τύπου, τύπου κουκλοθέατρου κ.τ.λ.) και στο επάγγελμα του διακοσμητικού έπινω σε υφάσμα, σε ξύλο και σε δέρμα, με διάφορους μεθόδους (με το χέρι, με μηχανήματα κ.τ.λ.).

Το κατορθώνει αυτό; Άς δούμε. Στην Παπαστράτειο γίνονται δεκάτ' παιδιά και τών δύο φύλων, από 12-16 χρονών, πληρώνοντας ελάχιστα δίδακτρα κι' ακούγοντας μια σειρά ενδιαφερόντων μαθημάτων, θεωρητικών (έλληνικά, κριτική, υγιεινή, ιστορία τέχνης, στοιχεία φυσικής κ.τ.λ.) και ειδικών (έλεύθερο και γεωμετρικό σχέδιο, πλαστική, χειροτεχνία, ραπτική κ.τ.λ.), χάρης στο συγχρονισμένο παιδαγωγικό σύστημα που ακολουθεί η σχολή, καταβάλλεται η προσπάθεια, ώστε εγκαίρως (τόν πρώτο χρόνο, αν είναι δυνατόν) να εξακριβωθεί η κλίση ή η απολαθάνουσα τάση κάθε μαθητού προς ένα από τα τρία κύρια τμήματα στα όποια είναι χωρισμένη η Παπαστράτειος. Γίνεται λοιπόν ένας διαχωρισμός τών παιδιών, ανάλογα και σύμφωνα προς τις βαθύτερες προτιμήσεις του καθενός. Κατ' αυτό τον τρόπο, κι' από το δεύτερο χρόνο το πολύ (τις αρχές του δεύτερου), η Σχολή γνωρίζει κιόλας η υποτίθεται ότι πρέπει να γνωρίζει τις διαθέσεις κάθε μαθητού, κ' έτσι η διδασκαλία που ποικίλλει στο κάθε τμήμα, είναι εκείνη που έχει ανάγκη ο καθένας των για να ειδικωθεί σ' αυτό ή εκείνο το είδος.

Μάλιστα ίσως πρέπει να προσέσω εδώ, πώς κατ' αυτό τον τρόπο, επάγγελματιο προανακλισμού που επιδιώκει η Σχολή, το κάθε τμήμα της, μελλοντί κύριος του σκοπού είναι να προετοιμάσει ειδικούς τεχνίτες κατασκευής ξύλινων παιχνιδιών το ένα, ή ειδικούς στην κατασκευή πάνινων και

χινιδιών το άλλο, ή τέλος, το τρίτο, να ειδικώσει το παιδί στο διακοσμητικό σχέδιο, παρέχει, εκτός απ' αυτές τις τρεις βασικές σύνθετες ειδικότητες, και κάποιες άλλες απλές, που έφ' όσον ο μαθητής έχει ιδιαίτερη προτίμηση ή αγάπη σε μία απ' αυτές, σ' αυτήν και έγκυμνάζεται περισσότερο.

Αίφνης, για να γίνω αντιληπτός, στο τμήμα ξύλινων παιχνιδιών, ο σπουδαστής μαθαίνει ένα σωρό πράγματα — για τα είδη και τις ποιότητες τών ξύλων, τη βαφή του, την τέχνη του έμπροστου (μαρκετρι), την ξυλουργική γενικά, την έπιπλαποιία (όρισμένα έπιπλα της σχολής τα έφτιαξαν οι ίδιοι οι μαθητές), την κατασκευή μουσικών όργάνων (πνευστών και έγχορδων) κ.τ.λ. Το ίδιο συμβαίνει και στα άλλα δύο τμήματα — του πάνινου παιχνιδιού και της διακοσμητικής, έφ' όσον, για να γίνει μια κούκλα ή ένα ζώο, ή ένας χαρακτηριστικός τύπος κ.τ.λ., απαιτείται η γνώση πολλών πραγμάτων. Το παιδί μαθαίνει να αλλάσσει (να μοντελάρει), να κόβει το υφάσμα, να το ράβει, να χρωματίζει, να σχεδιάζει, να έπινωει γεωμετρικά άφηρημένα σχήματα, να συνδυάζει τα χρώματα κ.τ.λ., κ.τ.λ. Ο μαθητής επομένως της μέσης διανοητικότητας, αν υποθεθεί ότι δεν εξελίχθηκε σ' έναν αξιοτεχνίτη κατασκευής παιχνιδιών ή κουκλών, έπειδή απλούστατα δεν είχε καμμία ειδική κλίση, αποβαίνει ωστόσο έτσι ή αλλιώς, ένας καλός τεχνίτης ενός από τα συμπληρωματικά επαγγέλματα — ειδικότητες που αναφέραμε παραπάνω. Σε καμμία περίπτωση ήλ, δεν ηγαινεί μάταιη ή χαμένη η φοίτησή του στην Παπαστράτειο. Αντίθετα όλωσθιόλου, ο άπόφατος της πρωτότυπης αυτής έπιχειρηματικής σχολής γίνεται ένας

πολύτιμος παράγων της έθνικής οικονομίας — καθώς θα διαπιστώσουμε πιο κάτω. Άλλ' έδω άραγε πρέπει να σταματά κανείς; Η μήπως θα μπορούσε ή συμβολή να είναι και θετικότερη και ουσιαστικότερη, και πρό πάντων, σημαντικότερη; Άς το δούμε κι' αυτό.

Για να μην απομακρυνθούμε πολύ, σημειώνω εύθως άμεσαως τα έξι: Πρώτον, ότι σήμερα η Παπαστράτειος απλώς περιορίζεται στο να ειδικώσει τούς μαθητές της στα παρθένα επαγγέλματα που σημειώσαμε. Άλλ' αυτά τα επαγγέλματα δεν υπάρχουν έξω, στην αγορά. Δεν υπάρχει ήλ, καμμία βιομηχανία που να κατασκευάζει αυτά τα είδη. Άπλως ή αγορά ζητεί ξυλουργούς, διακοσμητές, λουστραδόρους κ.τ.λ., κ.τ.λ., όχι όμως και κατασκευαστές έποκλειστικά κουκλών και παιχνιδιών! Στο κυριώτερο της μέρος ήλ, (ας ποίμε την βαρεία λέξη), άποτυγχάνει. Δεύτερον, ότι, άκριβώς έπειδή δεν υπάρχει έγχωρια βιομηχανία αυτών τών ειδών, διορρεί κάθε χρόνο συνάλλαγμα τώνω από 12 εκατομμύρια δραχμές και τρίτον, ποδναι συνέπεια του δεύτερου αυτού φαινομένου, ότι εισάγονται από διάφορα μέρη (Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία) κακότεχνα παιχνίδια, που, καθώς είναι φυσικό, εξασκούν μια καταστρεπτική ψυχολογική έπίδραση στα παιδιά μας. Κατ' αυτό τον τρόπο, που βέβαια πρέπει να πάφει να υπάρχει, τα παιδιά μας απομακρύνονται, από τα πρώτα τους κιόλας βήματα, που είναι ο π ω σ δ ή π ο τ ε τ ά πιο σημαντικά για τη διαμόρφωση και διάπλαση του χαρακτήρα των, απ' το καθαρώς έλληνικό πνεύμα, αφού προϊόντα της Παπαστράτειος δεν βρίσκει κανείς στην αγορά, ενώ θάπρεπε να έχει κατακλυσθεί απ' αυτά, κ' έτσι έρχονται σε έπαφή με παιχνίδια που έγέννησε μια

νοοτροπία βασικά διάφορη από τη δική μας. Τα παιδιά μας δηλαδή, αντί να παίζουν με αθύρματα έλληνικής έμπνευσης, ή με μορφές (κουκλές) άπολύτως έλληνικές, έφου δόξα τω θεώ, υπάρχει άπεριρίστη ποικιλία για την κατασκευή της πλουσιώτερης συλλογής που θα μπορούσε να φαντασθεί κανείς από ώραιότατες κοκλές με τ' άφανταχτερά και γοητευτικά φορμάματα, αντί λέγω αυτών να γίνεται προσφέρουμε 12 εκατομμύρια, ή επαναλαμβάνω, και φέρνουμε και ποιες ήλιθες ξανθές βόρειες κι' άψυχες ρομπότ-κούκλες, με άνεφραστα μάτια κι' άχυρένια μαλλιά και κάποιους οδύσάρους ή πωχλές, που φυσικά δεν είναι ήλ, τόν να μιλήσουν απ' εθθείας ή απλή κι' άθωα γλώσσα με την έπλαστική κι' εύαίσθητη ψυχή τών παιδιών μας.

Καταλαβαίνει εύκολα κανείς τη τεράστια σημασία αυτού που κόκως μέχρι της στιγμής γίνεται, ή εκείνο που πρέπει το συντομότερον να γίνει άκριβώς πραγματικότητα. Τώρα οι μαθητές της Παπαστράτειος απλώς μαθαίνουν να κατασκευάζουν τα παραπάνω είδη και μετά την άποφοίτησή των, ή πορροφώνται από διάφορα έργα στάσια, όπου δεν χρησιμοποιούνται άποκλειστικά στην ειδικότητά των, γιατί καθώς ήδη σημείωσαμε καμμία βιομηχανία δεν υπάρχει στον τόπο μας που να κατασκευάζει αθύρματα αυτού του είδους. Τ λοιπόν πρέπει να γίνει, ώστε σκοπός της σχολής να πραγματοποιηθεί έξω βιομηχανικό τμήμα, που οι μαθηται, πρό πάντων τών τμημάτων ξύλινου και πάνινου παιχνιδιού, να κατασκευάζουν αυτά είδη για την κατανάλωση. Τ πρώτα δεν είναι ακατόρθωτο — άλωστε τίποτα δεν είναι αδύνατο, ιδίως όταν συλλογισθούμε, πώς μόνον έτσι κάμνοντας, υπάρχει ή βεβαιότητα να προσδοκώ και να ώφεληθεί ή σχολή τούτη, ώστε ούτε μιάς δραχμής συνάλλαγμα να μη φυγαδεύεται γι' αυτά τα πράγματα.

Το κράτος υπό την αιγίδα και την προστασία του οποίου τελεί πρέπει να λάβει όλα εκείνα τα κατάλληλα προστατευτικά μέτρα, ώστε οι προθήκες και τών μεγάλων, αλλά και τών μικρών καταστημάτων όλων τών μερών του τόπου να κατακλύζονται μονάχα από προϊόντα της Παπαστράτειος, γιατί έτσι μόνον, επαναλαμβάνω, θα έπιτευχθούν αυτά τ' ά τρία σ' μεία, δηλαδή θα πραγματοποιηθεί πέρα για πέρα ο πράγματι άνώτερος σκοπός της σχολής: Πρώτον, θα δοθεί εργασία σε έλληνικά χέρια, δεύτερον, δεν θα διαρρέει κ' θε χρόνο συνάλλαγμα 12 εκατομμυρίων και τρίτον, που είναι κ' το σπουδαιότερο, τα παιδιά μας δεν θάρχονται σ' έπαφή από τα πρώτα έπικινδυνα βήματά των παιχνιδία που δημιουργήσαν άλλες νοοτροπίες και άλλα γούστα συννά κατώτερα, αλλά με αθύρματα που έφτιαξαν έλληνικά χέρια.

Δεν δώσαμε παρά μιάν άμυδρά εικόνα εκείνου που είναι ή Παπαστράτειος σήμερα, άλλ' έπίσης δώσαμε παρά μιάν έλληνική ιδέα εκείνου που μπορεί και πρέπει ν' αποβεί το πρωτότυπο αυτό Σχολείο. Ίσως άλλοτε να επανέλθω, όποτε θα έπιχειρήσουμε να εξαπλώσουμε το θέμα μας.

ΗΛ. ΖΙΩΓΑ

Διάφορα παιχνίδια κομωμένα από μωβιές της Παπαστράτειος Σχολής